



LANDET SKAL BYGGES
FOLKET SKAL TRYGGES

Norsko po 2. světové válce

Norge i etterkrigstida



Obnova země - Finnmark

- Během války nacisté na severu Norska aplikovali taktiku spálené země – takřka všechny obytné domy srovnané se zemí, obyvatelstvo vyhnáno – přesun na jih Norska, na severu zůstávají skoro jenom Sámové v divočině
- Obnova Finnmarky a severní části kraje Troms probíhala až do roku 1955



BYGG LANDET!



Obnova země – zbytek Norska

- Několik měst na jihu vybombardovaných – poměrně rychlá obnova
- Norsko nebylo válkou tak zasažené – Němci silně investovali do rozvoje infrastruktury, stavěli elektrárny, továrny atd.
- Norsko se již během dvou let po válce dostalo v rámci HDP na předválečnou úroveň
- Nedošlo pouze k nahrazení zničených segmentů stejnými, Norsko se snažilo využít situaci k transformaci k průmyslové zemi – moderní průmysl, moderní prvky bydlení atd.

Vypořádání se s kolaboranty

- Více než 90 000 soudních případů
- Odsouzeno 46 000 mužů a žen
- 25 poprav – Vidkun Quisling a další 2 ministři, zbytek spolupracovníci Gestapa
- Většina dostala pokutu nebo jim byla odebrána některá práva
- Část byla odsouzena do vězení, 80 na doživotí
- Knut Hamsun – Podporoval Hitlera, po válce na psychiatrické léčebně pro nepřítelství – jen krátce, poté poslán domů – snaha vyhnout se uvěznění držitele Nobelovy ceny?





Tyskerjenter

- Během války mělo množství norských žen poměr s německými vojáky
- Minimálně 10 000 dětí, které mělo za otce německého vojáka
- Vztah žen k německým mužům nepodporoval obraz domácího odboje, který měl být všenárodní
- Vztah s Němcem nebyl protizákonný, ženy i děti byli nicméně odsuzovány společností – gatejustis – Násilí, šikana
- Mnoho žen odsouzeno na základě smyšlených skutků
- Změna zákona o občanství – ženy, které si vzaly Němce, ztratily norské občanství a byly odeslány do Německa
- Děti odebírány a převychovávány, stigma zrady po dlouhá desetiletí
- Hospodářští „kolaboranti“ bez stigmatu

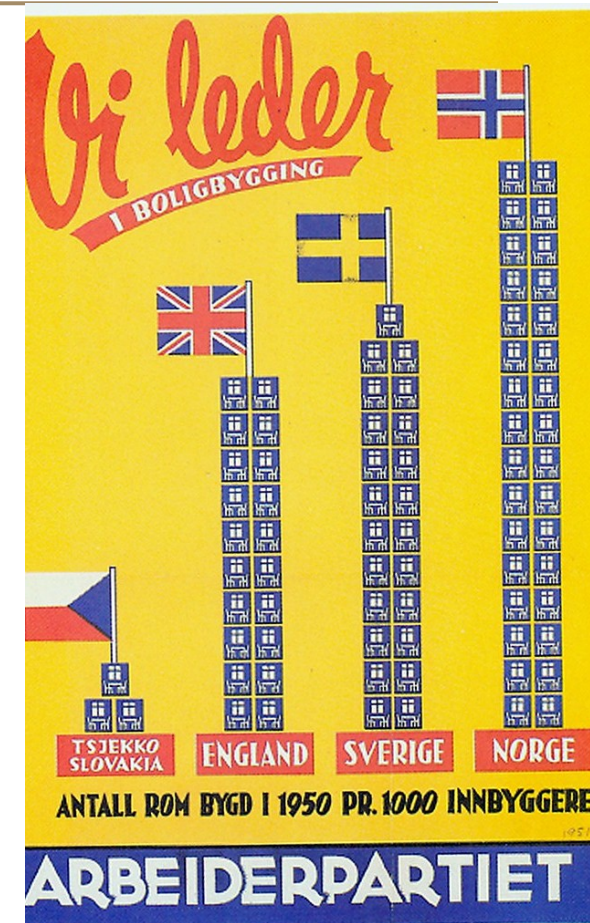
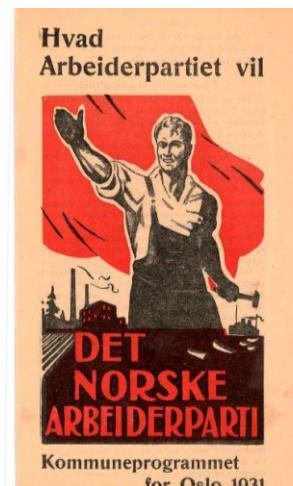


Obnova – Marshallův plán, povolenky

- Po válce Norsko přijalo nabídku USA a během několika let získalo přes 256 milionů dolarů
- Díky tomu se dařilo rozvíjet průmysl a vyhnout se poválečné chudobě
- Po dobu několika let nicméně i nadále byla část potravin na přiděl – mléčné výrobky, cukr, káva, auta pak byla na přiděl až do roku 1960
- Zaměření vlády na industrializaci – spojitost s politickým vývojem po 2. světové válce

Politický vývoj po 2. sv. válce

- V 1945 vláda národní jednoty, pak volby, ve kterých komunisté získávají 11 mandátů
- Snaha o pokračování v neutrální politice – Norsko se chtělo stát mostem mezi Západem a Východem
- Einar Gerhardsen – premiér za nejsilnější Ap
- Arbeiderpartiet získává nadpoloviční většinu mandátů, úplnou moc
- Strach z komunistické strany, odklon od provýchodní orientace (i na základě puče v Československu v 1948)
- Ap rozvíjí průmysl za účelem získání práce pro všechny, vymýcení chudoby, levná elektřina (i díky nacistickým elektrárnám) – těžký průmysl, výstavba bydlení
- 1948 – **Kråkerøytalen** – cesta do NATO

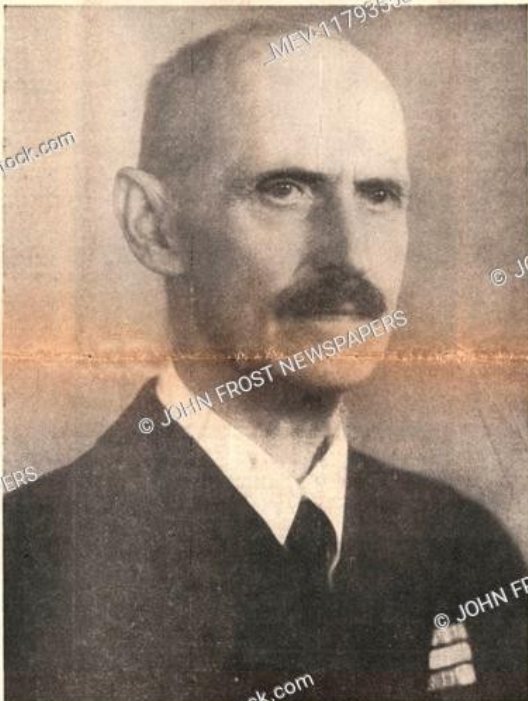


Mezinárodní politika

- Už v roce 1945 Norsko spoluzakládá novou OSN, od 1. února Trygve Lie generální tajemník OSN
- Po událostech 1948 Norsko opouští politiku neutrality a přidává se plně k západním státům – zakládajícím členem NATO v 1949 – Ap nicméně vzhledem ke své komunistické minulosti rozpolcena – vnitřní rozpory. Nakonec díky silnému tlaku Gerhardsena vstup do NATO schválen
- Vztah k Evropě – na konci 50. let společně s Británií a několika dalšími „krajními“ státy žádají o přístup do ESUO – Francouzské veto

Kong Haakon VII

3. august 1872—21. september 1957



H. M. kong Haakon VII av Norge døde i dag kl. 4.35. Tilstanden utover fornatten var ikke særlig foruroligende, og Kongen sov fredelig inntil det kom tegn på hjerlesvikt som førte til døden i løpet av få minutter.

Oslo 21 september 1957.

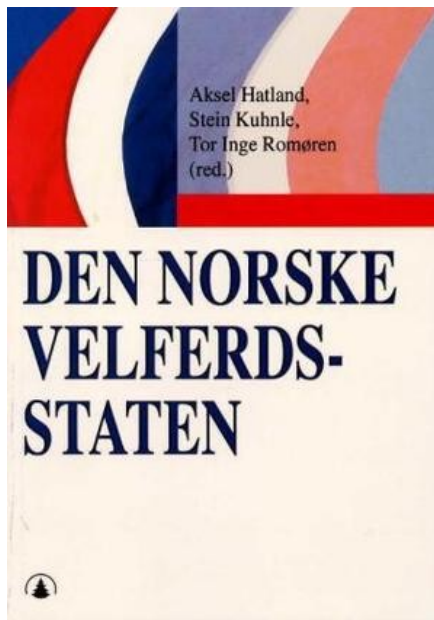
H. A. Salvesen,

Leif Eskind

50. Léta v Norsku

- Arbeiderpartiet i nadále zcela dominuje politické mapě Norska
- V roce 1957 umírá Haakon VII – nastupuje Olav V
- Norsko v rozmachu – nezaměstnanost padá, životní úroveň se zvedá, rostoucí průmysl, atd.
- První televizní vysílání, rozvoj divadel a kin
- Zavádění elektřiny a telefonu do domácností
- Ap spolupracuje s odbory, vznikají pevnější základy sociálního státu - Velferdsstaten

Velferdsstaten



- Sociálnědemokratická Arbeiderpartiet měla za cíl zvyšování sociální úrovně celého obyvatelstva
- Díky Marshallovu plánu, extrémně levné elektřině a německým investicím během války se poválečný průmysl rychle nastartoval a překonal všechny předválečné výsledky
- Přídavky na děti už v roce 1945, nemocenská 1946, zákon o dovolené 1947, podpora v nezaměstnanosti 1949, v polovině 60. let zavedení starobních důchodů
- Financováno z bohatého průmyslu a zvyšujících se daní

60. Léta v politice

- Ap i nadále dominuje – poprvé ztrácí svoji nadpoloviční většinu mandátů až v roce 1961, kdy získává 74 mandátů ze 150
- Poprvé ztrácí vládu po důlním neštěstí Kings Bay na Špicberkách – vytvoření koalice proti Ap, trvala jen 4 týdny, pak se Gerhardsen opět stává premiérem, až do roku 1965, kdy se poprvé ujímá vlády pravicovější opozice (u vlády do 1971)
- Pokračování příklonu k Evropě, vyjednávání o vstupu do Evropského společenství



- V první polovině 60. let začíná zájem o norské vody s ohledem na hledání ropy – zahraniční společnosti Phillips Petroleum, ESSO a podobně
- Negativní nálady kvůli těžbě ropy zahraničními společnostmi – vzniká státní firma Statoil (dnes Equinor), která má od začátku polovinu z vytěžených objemů ropy a zemního plynu
- První náznaky přítomnosti ropy během zkušebních vrtů v 1966 a 1968
- O Vánocích 1969 objevení velkého naleziště ropy v místě Ekofiskfeltet – začátek norské ropné pohádky